

lørdag

INNBYDENDE: 24 personer var søndag 27. august med da Nova turlag arrangerte topptur til Nova i Skånland kommune, 1281 m.o.h. Yngste deltaker var Magnus Johnsen, 12 år. Turen startet i perfekt turvær fra Skoddebergvann, ved Dalelva, hvor bildet er tatt. Foto: Roar Tande.

Fjorten dager før frostnettene

Generalhagen i Harstad ved 12-tiden i går: Sola gløder lavt over hustakene mot sør. Hadde jeg vært noe lengre i ryggen, kunne jeg ha skuet helt til nasjonalflagget Stetind.

Vi er midtveis i september, og radioboen har sluttet å snurre Kirsti Sparboes augustslager «En sommer er over». Naturen er på sitt vemodig vakreste; lufta er til å skjære i, og farvene er hentet fra Vårherres aller største malerskrin.

– I natt var det kuldegrader i Harstad, ble det hevdet under redaksjonsmøtet i går morges.
– Nei, men det var ikke så mye om å gjøre, kvitterte andre.

I alle fall er ikke frostnettene langt unna noen av oss, uansett hvor i Hålogaland vi bor, og snart vil det første tynne laget med melis legge seg på de høyeste toppene om natten. Da vil vi tenke: Det var der vi skulle ha vært. Dit skulle vi ha gått i stedet for lydig å mase av gårde til noe langt mer fornuftig.

– No ser eg etter slike fjell og dalar, skrev Vinje da han gikk vestover fra Østerdalen og på nytt fikk oppleve Rondane. Vi har alle vårt eget Rondane, alle vi som bor i en del av landet med høye fjell og dype fjorder. Dit går vi gjerne, og der fotograferer vi. Til «Din side» i HT strømmer det inn bilder. Det desiderte favorittmotivet er en fjelltopp, gjerne i lavt solskinn.

Det er lørdag. Kanskje er det ikke så mye sol som i går, men til gjengjeld er temperaturen enda høyere. Vi er en nasjon av fjellfolk, det er en perfekt dag for en tur ut i naturen, og om bare drøye tre måneder snur sola.

bmi@ht.no -
476 09 911

Bård Michelsen

”Røvar-Alexander”

Dette er historien om et sjørøveri utenfor Lødingen, en nessekonge på Sandsøy, en gåtefull fremmed i Lofoten, en foretaksom gjestgiver på Sandtorgholmen og tønner med saltet menneskekjøtt som eksportartikkel til Tyrkia.

MALVIN KARLSEN

Stoffet finner vi i boka ”Røvar-Alexander og barken Patriot”, skrevet av Leif Joh. Andersen fra Svolvær, tidligere skolesjef i Ibestad og nå pensjonist med omfattende historiestudier, kildegjennomgang og slektsgranskning bak seg, på jakt etter sannheten om tipplodefaren Christian Alexandersen.

I 30 år har forfatteren beskjeftiget seg med historien. Allerede i 1979 utga han bok på eget forlag om Christian Alexandersen og barken ”Patriot”. Senere er mye stoff kommet til, og en helt ny, utvidet og godt illustrert utgave presenteres nå på Varhaug Forlag.

Den mystiske kapteinen

Sjøkaptein Alexandersen stiger fram fra en ukjent bakgrunn i Nord-Tyskland, fører det russiske skipet ”Patriot” når det blir kapret utenfor Lødingen i 1811, dukker deretter opp som rik mann i Lofoten, og forsvinner så plutselig inn i det ukjente igjen, uten å etterlate seg andre spor enn tre barn med tre forskjellige kvinner.

En slik tipplodefara må nødvendigvis appellere til etterkommeres nysgjerrighet, og det er litt av hvert Leif Joh. Andersen har funnet fram til i sine studier.

Ikke alt er egnet til å fremme slektsstoltheten, men det gjelder sannelig også andre som er involvert i det som synes å være en avtalt kapring, med rikelig gevinst for alle, unntatt den arme reder i Russland.

Vi må tilbake til tiden for Napoleonskrigene. Den seierrike Napoleon sto mot det ubesirede England, og på hans side sto Russland og Danmark-Norge. De krigførende makter prøvde å blokkere alle sjøverts leveranser til sine fiender, og kaperfartøyer i statlig eller privat regi opererte i alle farvann.

”Jeg, skipper, nest Gud”

Det russiske skipet ”Patriot” seilte fra Arkangelsk i 1810 med en høyst samfengt last, offisielt for lossing på Tenerife. Stormene raste, og riggen tok skade. 18. august lå skipet på Haltenbanken i dårlig forfatning. Han som innleder ett av skipets dokumenter med ”Jeg, Christian Alexandersen, skipper,

nest etter Gud”, holdt skipsråd med sitt tyske og russiske mannskap. Alle syntes det var rådeligst å søke havn.

Vinden blåste mot nord, derfor vendte man skuta den veien. 24. august ankrer det medtatte skipet opp i Torsken.

To måneder senere var vinden lagelig. ”Patriot” heiste seil og dro videre for å reparere i Trondheim.

I første omgang kom man ikke lenger enn til Sandsøy. Der måtte man ankre opp på Sørsand, og der ble man vinteren over, på grunn av dårlig vær og dårlig skip.

En festlig vinter

For kaptein Alexandersen ble det ingen dårlig vinter. Matadoren på Sørsand, gjestgiveren og handelsmannen Christian Stockfleth Kildal, førte herskabelig hus med store festligheter, hvor den fremmede kapteinen med dansk tungemål var velsett gjest. Det er all grunn til å tro at gjestgiver og handelsmann Rasmus Christensen på Sandtorgholmen også fra tid til annen var å finne blant gjestene, som inngiftet i Kildal-familien.

Et par uker før ”Patriot” kom til Sandsøy, hadde Kildal sendt inn søknad om å få utruste et lite kaperfartøy, ”Tordenskiold”, med den forhennevende koffardikaptein Rasmus Christensen som skipper.

Etter syv måneder på Sandsøy, lettet ”Patriot” anker og satte kursen gjennom Tjeldsundet med norsk los om bord. Da hadde Kildal akkurat fått sin kaperlisens, og Rasmus Christensen gikk om bord i ”Tordenskiold” sammen med mannskapet sitt. De ankrer opp i Lødingen, med god utsikt over skipsleia. ”Patriot” passerte, og ikke før var losen satt i land ved Kjeøya, så seilte vesle ”Tordenskiold” på 6 brutto reg. tonn opp mot tremastningen ”Patriot” på 300 tonn. Etter å ha avfyrt tre skudd med to små kanoner, bordet de syv mennene på ”Tordenskiold” det store skipet med 14 manns besetning.

I kapteinens lugar gjorde de et funn. Et bortstukt dokument viste at skipet aldeles ikke skulle til Tenerife, men til London. ”Patriot” ble dermed erklært som prise og brakt inn til Lødingen.

Priseretten i Trondheim samtykket i kapringen. Skip og last ble solgt, og etter at påløpne utgifter var dekket, satt man igjen med en netto på over 100.000 riksdaler som kom reder og skipper til gode i en tid da en matroslyre utgjorde 480 riksdaler i året.

En avtalt kapring

Hvor mye som tilfløt kaptein Alexandersen, det vet ingen, men Leif Joh. Andersen tar det for gitt at han inngikk i et komplott, og ikke gjorde det gratis. ”Ellers ville vi vel neppe ha funnet ham igjen som gjestgiver og handelsmann ute på Borgvær i Lofoten”, skriver han.

”PATRIOT”: Etter kapringen ble ”Patriot” kjøpt av Christian flere eiere før det i 1831 ble kondemneret. Bildet er malt i Br

Der dukker han opp som velbeslått mann, tre år etter kapringen. Ifølge en rik folkelig tradisjon, ble velstanden økt ved dristig innførsel av korn fra Russland, tvers gjennom de engelske sperringer. Det gjorde ham populær i befolkningen, og mang en myte ble spunnet om denne eventyrlige skikkelsen som fram til denne dag har opptatt sinnene i Lofoten.

”Røvar-Alexander” kalte de han, og han ble beskyldt for ”flere mistænkelige handlinger”, men han oppførte seg ridderlig mot de tre kvinnene han besvangret i de årene han drev som handelsmann og gjestgiver i Borgvær. Han sørget vel for både mødre og barn.

En dag i 1821 forsvant Alexandersen sporløst fra Borgvær, etter å ha innsatt en fullmektig for en virksomhet som var insolvent. Han spurtes aldri mer.

Kaperkapteinen, handelsmannen og gjestgiveren Rasmus Christensen på Sandtorgholmen er behandlet litterært i Britt Karlsens bok ”Koffardikapteinen”. Boka om barken ”Patriot”, om ”Røvar-Alexander” og andre røvere fra de store nødsårene og den blomstrende jappetida for snart 200 år siden er et viktig bidrag til ytterligere belysning av en av de store begivenheter i den lokale historie.

Kjøtteksport fra Sandtorgholmen

Som et interessant apropos til Rasmus Christensens medvirkning som kaperkaptein, har forfatteren også fått med den kuriose historie om menneskeslaktning på Sandtorgholmen for eksport til Tyrkia, hvor saltet menneskekjøtt ble solgt som delikatess.

Ryktene om slik virksomhet ble så sjenerende for Christensen og til så stor skade for hans forretningsdrift at han i Troms Tidende lot innrykke følgende kunngjøring:

”Hvo der beviseligen angiver Ophavsmanden til et her i Districtet utbredt lige løgnagtigt som ondskafuldt Rygte, at reisende Folk,

og andre røvere

Stockfleth Kildal på Sandsøy for 41.000 riksdaler og omdøpt til "Forsøget". Fartøyet ble solgt etter ett års tid, og hadde senere est i 1816. Det norske flagget var den gang Dannebrog med den norske løve i gult felt øverst til venstre.

BORGVÆR: Slik så det ut på Borgvær i 1880-årene. Her slo Christian Alexandersen seg ned som handelsmann og gjestgiver etter at skipet han førte ble kapret utenfor Lødingen.

der anløbe Sandtorv, paa den grueligste Maade antastes af Stedets Beboere, udloves herved en Belønning af 50 skrivers femti norske Speciedalere og Navnet saavidt mulig fortiet.

Sandtorv, den 18de Juni 1839.

R. Christensen"

Nå var det ikke bare Sandtorv som ble utsatt for slike vandrehistorier. De er velkjent også fra andre steder i Norge, noe som blant annet kommer til uttrykk i en i sin tid populær sang. "En flunkende ny Vise om Menneske-Slagteriet i Christiania i September 1869".

I folkefantasia mangler det heller ikke kobling mellom kjøttporten fra Sandtorv og "Rovar-Alexander" i Borgvær. Kap-

teinen på kaprerer og på det kaprede skipet skulle enkelt hen ha funnet hverandre som kompanjonger i en innbringende geskjeft, etter at den avtalte kapingen var vel gjennomført.

Dette og mer til står å lese i den nye boka om den fortsatt litt mystiske kapingen utenfor Lødingen den siste maidaagen i året 1811 og den absolutt mystiske kaptein Christian Alexandersen.

GAVE TIL TORSKEN: I Torsken kirkes våpenhus henger dette bildet, som muligens forestiller seiersgudinnen Viktoria. Det bærer inskripsjonen: "Givet af Hr. Kap. Kristian Alexandersen", og er en gave etter "Patriot"s opphold i Torsken.

Bekymring over dyr strøm og et stressende arbeidsliv

I morgen er det nøyaktig 27 år siden 80 demonstranter ble fjernet med makt i Stilla og ilagt store bøter av politiet. Men de kraftige demonstrasjonene hjalp ikke. Alta-Kau-tokeino-vassdraget ble utbygd og skaffet strøm til mange. I dag opplever vi en strømkriser her til lands, hvor den jevne forbruker må regne med kraftige hopp på strømregningene i tiden som kommer.

HARDT: Tøft arbeidsliv kan gi økt sykefravær.

Så kan man sagtens spørre om det ble utbygd for lite i årene etter Alta-aksjonen. Og om man på et langt tidligere tidspunkt burde ha fokusert mer på alternative energikilder. Men uansett, krisen er her, og økte strømpriser bekymrer Ola Dunk mer enn renteøkninger. I hvertfall nordmenn over 60 år, skal man tro en undersøkelse. I denne gruppen finner man pensjonistene, en god del av dem med en beskjeden årsinntekt. Forståelig nok er det de unge som frykter rentehoppene mest, særlig dem som har lånt over evne.

Mens vi engster oss en smule for økte strømpriser og høyere rente, utviser amerikanerne en smule bekymring over at man ikke har klart å huke tak i terroristen Osama bin Laden. Sporet etter al Qaida-lederen er bokstavelig talt iskaldt. Fem år etter at to fly styrtet inn i World Trade Center, lover president George W. Bush at kampen mot terror fortsetter. Og mens amerikanske kommandosoldater leter etter bin Laden i grenseområdene mellom Afghanistan og Pakistan, jaktes det etter al Qaida-medlemmer i mange andre land.

Det er langt fra Afghanistan, Pakistan og Irak til Oslo børs. Dessuten en helt annen verden. Her hooper pengene seg opp i de store norske selskapene. Høye oljepriser har ført til en høy kontantstrøm. Bare Statoil har økt sin kontantbeholdning fra 3 milliarder kroner i fjor sommer til 19 milliarder kroner ved utgangen av juni i år. Også Aker, Hydro og Orkla har økt sine omløpsmidler sterkt. For min egen del ligger omløpsmidlene på et ubehagelig lavt nivå. Jeg er derfor glad for at det har vært et prisfall på klær og sko, og at matprisene har gått ned med 0,9 prosent fra juli.

Bensinprisene har også begynt å dale den senere tid, og det har selvsagt sammenheng med at prisen på råolje har falt markert på Jorden Kaos. Analytikere tror at råoljeprisen kan falle helt ned mot 60 dollar fatet, dersom den gode tonen mellom FN og Iran fortsetter. Det betyr at de som har sopt inn penger så langt, blant dem den norske stat, vil tjene noe mindre. Mens de som oljefyrer og bruker bilen mye, vil nytte godt av oljepris-fallet. Så intet er så galt at det ikke er godt for noe!

Det kjøpes på så mange områder. Her hjemme sloss Jens Stoltenberg håpløst for en ny sykelønnsordning, men statsministeren måtte gi tapt. Han svekket sin troverdighet med klosset opptreden og dårlig vurderingsevne. Maktarranganse har aldri vært smart innen politikk, og det har nå Jens fått svi for. Så spørs det hvordan de indre forhold i den rød-grønne koalisjon vil utvikle seg etter denne fadeseen.

Men at det er tøft i et stadig mer effektivisert arbeidsliv, hersker det ingen tvil om. Et bevis er at man i dette land har 30-åringer som mer eller mindre er utslitte på grunn av høyt tempo og stort press. Er det da annet å vente enn at sykefraværet øker. Men det er ikke bare i Norge at arbeidsforhold kan være tøffe. Nylig fikk 400 ansatte ved Radioshack i USA sparken via e-post! I det internasjonale arbeidsliv har man også sparket mennesker via SMS, brev levert av budsselskaper, rekommantert post eller oppsigelse lagt igjen på telefonsvareren hjemme.

En oppgjet og stressende tilværelse kan også ha andre følger. For eksempel at vi kjører for fort. For vel en uke siden fikk 78 av 90 kontrollerte biler bøter i en fartskontroll i Nord-Østerdalen. Den travleste bilføreren holdt 139 km i timen i en 80-sone. Han må nå bruke apotekenes hester i et par år framover.

Ha en avslappet helg.

Jibos
hjørne